

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Vindicatio Augustanae Confessionis ab impactis ipsi, a
Roberto Cardinale Bellarmino, per summam iniuriam,
libello cui iudicii de formula concordiae titulum fecit,
viginti & duobus mendaciis**

**Titius, Gerhard
Besecenius, Stephan**

Helmetadi[i], 1656

Mendacium XIV.

[urn:nbn:de:bsz:31-67740](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67740)

plicia inquam & tormenta ad coelibatum servandum sacerdotes compulsos esse. Quod historiarum monumenta palam eloquuntur. Sigebertus Gemblacensis anno 1074, memorat, Gregorium septimum aliàs Hildebrandum dictum, *novò ut ipse ait exemplo, & ut multis visum fuerit, inconsiderato praejudicio, contra sanctorum Patrum sententiam uxoratos sacerdotes à divino officio removisse, & Laicis missam eorum audire interdixisse. Sed tum fautores hujus Pontificis, ubi animadverterunt parochos nihil minus, nihil execrationibus moveri, aliquos praestantiores diversae partis captos interficiunt, alios hoc exemplo deterrere volentes, verba sunt Huldarici Mutij eandem rem versantis, Libr. xv. Historiae Germanicae pag. 132, ubi mox subjicit, nec tum Gregorium potuisse apud Germanos obtinere quod voluit. Supplicis, inquit porrò, affectis iis, quos ipsi bonos & Deum timentes viros, veritatemque defendentes judicabant, inceperunt omnem potestatem & auctoritatem sedis Romanae contemnere, malè de eà loqui, & quicquid Romano Pontifici intelligebant placere, illis suspectum erat, conspirabantque multi cum eis, etiam sub aliis episcopatibus, donec tandem non solum Germania, sed etiam Gallia in eam contra Romanum Pontificem sententiam adducta sit, ut ubique impunè & facerent & dicerent, contra sedem apostolicam Romae. De tali vi, qualem Mutius recenset, loquitur Confessio, ejusque autorem Hildebrandum illum facit. Quod Claudium Espenceum, scriptorem Pontificium, Libro i. de Sacrorum hominum continentia Cap. xii. disertius astruere affirmant, qui librum illum legerunt, nobis enim ejus videndi copia nunc fieri non potuit.*

MENDACIUM XIV.

Artic. eod. de Conjugio Sacerdotum, *Et res gesta est tam inciviliter, ut non solum in posterum conjugia probiberentur, sed etiam praesentia, contra omnia jura divina & humana, con-*

tra ipsos etiam Canones, factos non solum à Pontificibus, sed etiam à laudatissimis Synodis, distraherentur. Bellarminus etiam hoc inter illustria Confessionis mendacia numerari posse censet. Et prolixo admodum discursu (quem eundem ferè, Libro de Clericis Cap. xix. attulerat) ad hoc probandum utitur, è quo ea, quæ mendacio Confessioni impingendo facere queant, excerptenda hic nobis & refellenda erunt.

Scimus quod Bellarminus initio monet, duas hic esse quaestiones, I. an liceat post sacros ordines susceptos, uxorem ducere II. an liceat ei, qui duxit uxorem ante sacram ordinationem, simul & sacerdotio & conjugio operam dare? De prima quaestione, pergit Bellarminus, *Lutheranos omnes & verbis & factis respondere, licere.* Subjicit; *sed hoc ex sententiâ veterum Canonum, quos vel Concilia vel Pontifices eadiderunt, velle defendere, nimis aperta impudentia est.* Nam etiam *Græca ecclesia, quæ tamen hæc in parte semper liberalis fuit* (nempe conjugibus ante ordinationem ductis, sacerdotibus permisit uti) *& damnat, & OMNI TEMPORE damnavit conjugia post ordinationem — nec ulla fuit UNQUAM hæc de re in ecclesiâ catholicâ dissensio.*

Resp. Hoc verò unum esse, quod inter illustria Bellarmini mendacia cum primis numerari mereatur. Exstat enim ipsi è diametro adversus Canon decimus Concilij Ancyрани, quod Cardinalis ipse Libro 1. de Clericis Cap. xix. ceu antiquissimum allegat. Canon ille ex versione Latina Dionysij exigui ita habet: *Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsâ ordinatione protestati sunt & dixerunt, velle se conjugio copulari, quia sic manere non possunt, hi si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneat, propterea quod eis episcopus licentiam dederit. Quicumque sanè tacuerint, & susceperint manus impositionem, profesti continentiam, & postea nuptiis obligati sint, a ministerio cessare debebant.* Hic Diacono etiam ordinato

dinato permittitur uxorem ducere, modo cum ordinaretur, admonuerit, se non posse sic, id est, in coelibatu manere. Nondum itaque adimitur hic sacratis hominibus, ut Bellarminus vocat, conjugium, sed saltem tempus & modus ducendi præfigitur. Ubi nullius pili est Baronij exceptio, apud B. Calixtum Tract. de Conjug. Cleric. fol. 275, Canonem Ancyranum loqui *de illis, qui cum ordinarentur invitati, contestati essent non posse se continere.* Nulla vola, vestigium nullum *invitorum* comparet in verbis Canonis, quos si intellexissent Patres Ancyrani, utique illud expressissent. Quin imò Græca ecclesia, ducentis ferme annis post Trullanos Canones, contrariâ usa consuetudine, permittebat, ut sacerdotes & sacri Ministri, post sacros sumptos ordines possent intra biennium uxorem ducere, si sibi continentiam viderent nimis difficilem. Quam consuetudinem Leo Sextus imperator, lege datâ abrogavit, & priscum morem, priscamque ecclesie traditionem innovavit. Audi illum novella tertia; sunt verba Marc. Antonij de Dominis de Rep. Eccles. Libr. 11, Cap. x, §. 73. qui Leonis novellam ibi recitat, recitat quoque post eum B. Calixtus de Conj. Cleric. fol. 279. Pergit Bellarminus. Scribunt Socrates Libr. 1, Cap. VIII, & Sozomenus Libr. 11, cap. XXII, Paphnutium in Concilio Nicæno, dum sententiam suam de conjugio clericorum explicaret, inter alia dixisse, oportere juxta veteres Canones, ecclesiasticis prohibere, ut post sacram ordinationem uxores ducant -- & quanquam historiam Paphnutij non omninò probet, -- voluisse tamen ostendere, adversarios etiam à suis hinc patronis refutari. Resp. Bellarminum rursus parum sincerè veritatem hinc proloqui. SUFFICERE, ἀρκείον, dicit saltem Paphnutius (non, oportere) si quis in clerum ante contractas nuptias allectus sit, postea non contrahat juxta antiquam ecclesie traditionem. Quasi dicat; sufficere eo usque amore coelibatus progressam esse ecclesiam, ut licentiam

con-

contrahendarum novarum nuptiarum clericis ademerit, non esse progrediendum ulterius, & auferendum ipsum conjugium & usum conjugij. Geminum foret, si quis diceret: sufficere ordinarias quas hodiè vocant contributiones, juxta consuetudinem militarem miseros homines pendere, nec penitus facultatibus exui oportere aut vapulare. Sanè qui ita loquetur, ordinaria illa intributa non admodum probabit. Atque idem esto judicium de verbis S. Paphnutij. Cujus historiam, & Socratis ac Sozomeni circa eam fidem, Baronium & Bellarminum, *fratres Romanæ amafios Helena*, magno conatu sollicitare constat. *Hallucinator* autem in eo esse, agnovit admirator ipsorum Nihusius apostata, part. II. art. novæ Cap. III, §. 3; & luculenter ostendit excellentissimus Præceptor noster Calixtus ὁ μανάριος, Tract. de Conjug. Clericorum.

Iam de alterâ questione, an videlicet liceat sacerdotibus liberis operam dare (uti deinceps matrimonio, ante susceptû sacerdotium inito) Philippus affirmat, ait Cardinalis, & quidem ita, ut subtrahere sacerdotibus conjugium, (distrahere conjugium sacerdotum, vocat Philippus) esse contendat contra veteres Canones, quos tam Pontifices quam laudatissimæ Synodi eondiderint. Nempe hoc unum in verbis Philippi mendacij arguit, quod dicit esse contra veteres quosdam Canones, illam conjugiorum dissipationem. Pergat autem Bellarminus. Mirum autem est, cur nec in Confessione, nec in Apologia, ullum talem protulerint Canonem. Nos e contrario OMNES ecclesiarum Canones proferre possumus, quæ OMNEM usum uxorum sacratis hominibus interdiciunt. Ex quibus Philippi mendacium evidentissimè confutatur. Et ordine affert Canones aliquàm multos, interque eos primo loco Nicæni Concilij primi tertium, quem tamen non legitimas uxores, sed συνεισκήτους, quas veteres vocant, à sacerdotibus removere

movere, ostendit B. Calixtus Tract. de Conjug. Cleric. fol. 257, 258. & Marcantonius L. II, de Republ. Eccles. Cap. 2, §. 79. ubi fraudem quoque Bellarmini annotavit, quod reticuerit verbum (subintroducitas) & posuerit (omnes). Subjicit deinde Canones quosdam ecclesiarum Africanæ, Hispanicæ, Gallicæ, Germanicæ à temporibus Caroli Magni & deinceps, Anglicanæ tandem & Italicæ. His accedere, inquit, exempla totius antiquitatis. QUOTQUOT enim ab Apostolicis temporibus Episcopi & presbyteri celebres & laudati fuerint, omnes omninò aut uxorem nunquam duxisse--- aut uxores quidem habuisse, sed illis post susceptum sacerdotium operam non dedisse, ut Gregorium Patrem Gregorij Theologi, Hilarium, Paulinum & alios non paucos. Certè (pergit) unum aliquem laudatum episcopum, Presbyterum, Diaconum, subdiaconum aut monachum, qui duxerit uxorem, aut ex uxore ante ducta filios procreaverit, adhuc adversarij invenire in totâ antiquitate minimè potuerunt. Hæc ita omnia ille, qui cum toties mendacia improperat Philippo, ipse in ijs quæ attulimus terque quaterque mendax deprehenditur.

(I.) enim mendacium est, OMNES se ecclesiarum Canones proferre posse, quæ omnem usum uxorum sacratis hominibus interdiciant. Generale enim statutum de omnimodo, ut sic dicamus, clericorum cœlibatu (nam illa de episcoporum continentia, de digamorum exclusione, & matrimonio post initiationem non contrahendo, clericis conjugium ejusque usum universim non adimunt, sed quodam saltim modo limitant ac restringunt) ipsi Pontificij antiquiores doctores non ad ecclesiam primorum seculorum, sed ad post sequutam recentiore, & quidem ad Siricium, qui sub finem seculi post natum Christum quarti episcopatu Romano functus est, referunt. Ipse profectò Nihufius duræ aliàs cervicis disputator, parte tamen II. art. novæ

G

Cap.

Cap. III. §. 31. Calixtum compellans, frustra ita operosè probatum is, inquit, conjugij usum in clero illic (in ecclesiâ primitivâ) usitatum fuisse, seculis post primum tribus, cum hoc non negemus. Si hoc non negant, Nihusij iudicio, Papistæ, aut negare eos oportebit, quod jactabat Bellarminus, OMNES ecclesiarum Canones, omnem usum uxorum saceratis hominibus interdixisse, aut fateri, Clericos eos, qui tribus post primum seculis uxoribus usi sunt, Canones impune violasse.

(2.) Observandum quando Bellarminus coacervatis Canonum allegationibus promittit, se ostensurum, omnem usum conjugij sacris hominibus interdictum esse, cum extra orbitam vagari. Distracta esse sacrorum hominum conjugia tanquam irrita & invalida, quod hodie à Papistis fieri amat, hoc debuisset ostendere, hoc enim vetustis quibusdam Canonibus, à laudatissimis Synodis confectis adversum potius esse, dixerat Confessio. Fuisse autem vetustis quibusdam Canonibus sacerdotum conjugia, etiam post ordinationem contracta neutiquam tamen visa distrahenda, adeòque verum dixisse Confessionem, quod hodiernæ illæ dissipationes Canonibus illis adversentur, hoc, inquam, docuit ipse Gabriel Vasquez Jesuita Tomo III. in 3. Thomæ, disput. CCXLIX. cap. IV. num. 33, ubi contra Paludanum & Sylvestrum disputans, postquam ad canones quosdam, quibus illi irritum post susceptos ordines contractum matrimonium veteribus habitum esse, probatum ibant, respondisset, *ex his canonibus id probari non posse*; Num. sequ. disertè pro nostrâ sententiâ & ita pronunciat; *Ex aliis canonibus, in quibus prohibetur sacris hominibus post ordinationem matrimonium contrahere, non invenio ab antiquo tempore, hæc matrimonia irrita fuisse, sed legem ecclesiæ simpliciter solum prohibentem lego, quæ ad irritandum matrimonium* NON

SUFFICIT — quin potius ex can. 18. Concilij Romani sub Sylvestro, non obscure colligi videtur, hæc matrimonia sic contra legem contracta, rata & vera fuisse, nam si irrita essent, (attende Lector rationem Vasquezij) præciperetur in Concilio ut separarentur, etiamsi alia simul pœna contra eos statueretur, quia non permitteret Concilium in statu illo fornicationis sic conjunctos permanere: ibi tamen solum asseritur presbyteris sic contrahentibus & utentibus, pœna suspensionis aut depositionis; ergò non obscure colligitur, matrimonium hujusmodi verum, & ratum tunc fuisse. Et Numero sequ. 38. quasi ἀνακεφαλαιῶδες; ego igitur, inquit, usque ad Calixtum secundum, qui fuit tempore Lotharii III. imperatoris, propè tempora Gratiani vel Urbani secundi, qui paulo antiquior fuit, non invenio legem ullam, quâ hæc matrimonia post ordinationes contracta irrita fiant, sed solum prohibeantur, quod longè est diversum. Hæc ita ibi omnia ingenue Vasquetz, quæ clarè ostendunt, quam egregiè hodiernis papistis cum bonis veteribus in hoc negotio conveniat. Marcus quoque Antonius de Dominis Libr. II. de Republ. Eccles. Cap. XI. §. VIII, notavit, pœnas quas vetus ecclesia iis statuerit, qui in clero cœlibatum non tenuerint, sed post ordines uxores duxerint, esse pœnas duntaxat aut depositionis à ministerio, ut precedenti capite (inquit) vidimus Num. 10, 12, 14, 15, 16, 22, 23, 24, 25, 29, 33, 43, 44. aut ad summum excommunicationis: Neque in tota pergit antiquitate, reperire est ullum aut Conciliorum aut Patrum dictum, quo matrimonia hæc irrita aut nulla declarentur. Peccatum quidem agnoscunt, sed matrimonium relinquunt — & postea ut posuimus eodem cap. (Libri cit. II. cap. X,) num. 48. Romani Pontifices talia matrimonia tanquam valida approbarunt.

(3.) Bellarminus quidem operosus est in recensendis particularium Latinæ ecclesiæ Synodorum Canonibus, qui sacrorum antistibus usum conjugij prohibeant. Mem-

52 minisse tamen ex adverso debuisset, quantâ animorum contentione non à Doctoribus tantum, sed ab integris provincijs & nationibus, iniquis illis legibus & attentatis contradictum sit, quod præclarè deduxit magnus ille noster Chemnitius Exam. Concil. part. III. quem *librum se nondum videre potuisse*, Bellarm. Libr. de Clericis cap. XIX, §, *primus autem*, affirmat.

(4.) Sesquipedale planè mendacium est, *quotquot ab Apostolicis temporibus episcopi & presbyteri celebres & laudati fuerint, aut uxores non duxisse, aut uxoribus ante ductis in ministerio deinceps usos non esse*. Certè contrarium ipse Nihusius paulò ante lubens agnoscebat. Exempla quoque frugi omninò hominum, episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, qui suprema & aureâ ecclesiæ ætate in sacris ordinibus constituti, conjuges vixerint, & uxoribus cohabitaverint, habemus è secundo seculo, Dionysij celeberrimi Corinthiorum episcopi; è tertio Cheræmonis, episcopi civitatis quæ dicitur Nilus, Cæcilij Presbyteri Carthagenensis, catechetæ S. Cypriani, Agricolæ, sive presbyteri sive Diaconi; è quarto Spiridionis, Trimethuntis in Cypro episcopi, (*cujus corpus, ut audio, integrum adhuc, incorruptumque visitur hodiè in Insula Corcyra*, ait Nihus. part. I I. artis novæ, c. III. §. 31.) sancti item Hilarij, imò ipsius Gregorij Nazianzeni, filium Gregorium, postmodum *ναὶ ἐξοχὸν* Theologum dictum, & fratrem ætate minorem Cæsarium, in ipso presbyteratu gignentis; apud D. Calixtum Tractatu de Conjugio clericorum, Hornejum Disput. de Ecclesia, & Gerhardum LL. Com. Tom. VI. de Minister. Eccles. §. 45. Et noti in vulgus sunt de S. Hilario versiculi Baptistæ Mantuani:

*Non nocuit tibi progenies, non obstiit uxor
Legitimo conjuncta thoro, non horruit illâ
Tempestate Deus thalamos, cunabula, & cædas*

Libr. I.
Fast.

*Propterea leges quæ sunt connubia contra
Esse malas quidam perhibent.*

53

Fac autem, exempla quædam intelligenda esse de uxori-
bus ante ordinationem ductis, ut Bellarminns caussatur.
Quare ipsi hodiè ne eos quidem admittunt, aut tolerant
in sacro clero, qui uxoribus ante ordinationem ductis de-
inceps uti volunt? Sunt itaque in hoc minimùm veteri-
bus ipsi dissimillimi.

MENDACIVM XV.

Artic. eod. *Hinc capitalibus pœnis exeruciantur Sacerdo-
tes, contra Canonum voluntatem, nullam aliam ob causam, nisi
propter conjugium.* Bellarminus subjicit: Si hoc non est
mendacium, proferant adversarij vel unum Canonem, u-
bi prohibitum sit, ne Sacerdotes excrucientur si uxores du-
cere tentaverint. — Sanè contra Canones esse non potest,
si pœna statuatur in Canonum violatores. At, inquit
Philippus in Apologiâ; *Canones tantùm suspendunt ab officiis,
vos suspenditis ab arboribus.* Ergo fatetur inprimis Philip-
pus, Lutherum Præceptorem suum, & omnes alios novi
evangelij ministros, qui uxoribus carere noluerunt, ex
Canonum sententiâ suspensos ab officio fuisse, & cum ni-
hilominus officio fungi voluerint, contumaces & rebelles
contra leges OMNIUM ecclesiarum extitisse, propter quod
crimen jure sanè ab arboribus suspendi potuissent. De-
inde neque verum est, antiquos Canones SOLUM ab offi-
cio suspendisse, sed aliquando *ad extremum vite in mona-
stera relegasse Concil. Tolet. VIII. Can. 6.* In Concilio Turo-
nensi II. ante 1000. annos celebrato, Can. XVI, *monachos qui
uxorem duxerint, dicit excommunicari, & juberi ut de uxoris
malè sociat. e consortio, etiam judicis auxilio separentur.* Tandem
ait; nunquam ecclesiam Sacerdotes punivisse propter con-
jugia,

G 3

jugia,